

IZRAEL: Válečné zločiny?

 neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/izrael-valecne-zlociny,A210209_154034_p_zahranici_wag

11. února 2021

Mezinárodní trestní soud prošetří obvinění Izraele z válečných zločinů

Mezinárodní trestní soud může stíhat Izrael za údajné válečné zločiny. Rozhodli tak dva ze tří členů soudního senátu. Tribunál má vyšetřit palestinské obvinění Izraele z válečných zločinů při jeho odvetné operaci proti teroristickému hnutí Hamás v Pásmu Gazy v roce 2014 a z nezákonné výstavby židovských osad na Západním břehu Jordánu. Palestinská samospráva k tomu soud vyzvala už v roce 2015 a tři roky nato Izrael obvinila i z nadměrného užití síly proti údajně neozbrojeným demonstrantům u hranic s Gazou v době, kdy se je členové Hamásu pokoušeli prorazit. Izrael tak kvůli názoru pouhých dvou soudců utrpěl závažnou mezinárodní újmu. Kdyby byli jeho političtí a vojenští představitelé obviněni, mohli by být kdekoli na světě zatčeni na základě mezinárodního zatykače. Cesta k soudnímu procesu je však ještě dlouhá a nakonec k němu ani nemusí dojít.

Izrael je samozřejmě velmi rozhořčen. Premiér Binjamin Netanjahu zdůraznil, že rozhodnutí je politické a Mezinárodní trestní soud vyšetřuje fiktivní zločiny demokratického státu místo skutečných válečných zločinů v jiných zemích. A Palestinci jásají, i když jim to nezávislou Palestinu nepřinese – a ani nic jiného.

Podle obou soudců má tribunál pravomoc Izrael soudit, přestože není jeho členem a žalobu nepodal žádný stát, jak je třeba, ale palestinská samospráva. Usnadnil si to a v roce 2015 uznal za dostatečnou kvalifikaci k členství „právo Palestinců na vlastní stát“. Může tedy třeba Tibet žalovat Čínu?

Vrchní prokurátorka Fatou Bensouda si však nebyla jistá, zda má Izrael soudit, a několikrát vyjádřila pochybnosti. Navíc se Izraele v rámci soudního institutu zvaného „přítel soudu“ před rokem zastala řada zemí jako Německo, Kanada, Rakousko nebo Česká republika, které jurisdikci tribunálu odmítly s tím, že Palestina není stát. Bensouda přesto usoudila, že válečný zločin by „mohla představovat izraelská politika osídlování Západního břehu“ a k válečným zločinům „mohlo“ dojít i při nepokojích u hranic s Gazou v roce 2018 a při izraelské operaci v Pásmu Gazy v roce 2014. Tam se jich však podle ní „mohl dopustit“ i Hamás a další ozbrojené skupiny – takže obvinění a souzení mohou být i teroristé. Bensouda ale definitivně nerozhodla a vyžádala si posudek tří soudců.

Teď se k ní tedy případ opět vrací a prokurátorka má rozhodnout, zda nařídí trestní vyšetřování, které se zaměří na rozhodování nejvyšších izraelských politiků a armádních velitelů. Bensouda šetření nejspíš nařídí, ale v červnu jí mandát skončí a zatím není známo, kdo ji nahradí.

Rozhodnutí je vskutku nepatřičné a politické – proč Mezinárodní trestní soud nevyšetřuje třeba válečné zločiny Turecka, Ruska nebo Asadova režimu v Sýrii? Navíc má být tato instituce posledním útočištěm v případě, kdy soudní systém v některé zemi není schopen zjednat spravedlnost. To ovšem v případě Izraele neplatí – má vyspělé a nezávislé soudy, civilní i vojenské, a všechny stížnosti Gazanů z roku 2014 prověřil. Vyšetřování vyústilo v 32 trestních stíhání vojáků, z nichž ale žádný nespáchal válečný zločin.

Naopak řada zahraničních novinářů, kteří v roce 2014 o válce informovali přímo z Gazy, dosvědčila, že Hamás při izraelských operacích používal palestinské civilisty jako lidské štíty, skladoval zbraně ve školách, nemocnicích a mešitách a odpaloval z nich rakety. V roce 2014 měl sklad zbraní i ve třech objektech OSN, jak organizace sama potvrdila. Je také známo, že izraelská armáda před každým útokem na civilní budovy varovala jejich obyvatele telefonem nebo letáky v arabštině.

Ministr školství Joav Galant, který byl velitelem Jižního sektoru armády v době operace proti Hamásu v roce 2008, připomněl, že po ní Spojené státy a evropské a asijské země dokonce do Izraele vyslaly vojenské experty, aby se od něj naučili vyhýbat civilním ztrátám. Při této operaci bylo zabito asi 800 teroristů a 250 civilistů, zatímco když NATO bombardovalo Jugoslávii, umíralo deset civilistů na jednoho teroristu, zdůraznil Galant.

Izrael – stejně jako Spojené státy – jurisdikci Mezinárodního trestního soudu neuznává, takže s ním nespolupracuje. Proto se proti výroku obou soudců nemůže ani odvolat.

Pokud by tribunál nějakého Izraelce obžaloval, nemá možnost ho zatknout. Na jeho příkaz to však může udělat kterýkoli stát světa. Už pouhé obvinění by tak znamenalo, že dotyčný nemůže řadu zemí navštívit.

Podle izraelských právních expertů má Izrael slušnou šanci vyhnout se obžalobě z válečných zločinů v Gaze v letech 2014 i 2018, protože Bensouda loni v prosinci odložila podobný případ údajných válečných zločinů britských vojáků v Iráku. Horší to může být v případě izraelských osad, které OSN považuje za porušení mezinárodního práva. Izrael argumentuje tím, že Západní břeh neokupuje, protože když ho v roce 1967 v obranné válce obsadil, patřil Jordánsku a to jeho navrácení nepožaduje. A Palestinu nemůže nikdo okupovat, jelikož nikdy neexistovala.

Podle právníků bude trvat ještě dlouho, než se případné vyšetřování promění v obžalobu či zatykače, ale i tak rozhodnutí tribunálu Izrael velmi znepokojilo. Nejvýstižněji je shrnul bývalý ministr obrany Avigdor Liberman: „Zatímco celý svět bojuje s koronavirem, Mezinárodní trestní soud se snaží narušit právo Izraele bránit se proti terorismu.“

Vysíláno na ČRo Plus, publikováno na www.rozhlas.cz/plus

